

DE STER

HALF-MAANDELIJKSCH TIJDSCHRIFT VAN DE
HEILIGEN DER LAATSTE DAGEN. OPGERICHT IN 1896

Een gansch getrouw man zal veelvoudig zijn in zegeningen; maar die haastig is om rijk te worden, zal niet onschuldig wezen.

Spr. 28 : 20.

**Genealogisch werk is noodig voor de verlossing der dooden,
dat in de Heilige Tempelen des Heeren verricht wordt.**

Door Apostel JAMES E. TALMAGE.

Des Zaligmakers woorden.

Wederom zijn des Meesters woorden definitief en vrij van alle dubbelzinnigheid. „De dooden zullen de stem van den Zoon Gods hooren”, zeide Hij, en die gebeurtenis zou spoedig plaats hebben, nadat die uitdrukking door Hem gemaakt was. Wanneer hebben de dooden het eerst des Zaligmakers stem gehoord? Wij behoeven de schriften slechts een weinig verder te onderzoeken, om dat te weten te komen; want daarin is Petrus zeer duidelijk, wanneer hij ons zegt, waar de Heere zich bevond en wat Hij deed in den tijd tusschen Zijnen dood en opstanding uit het graf, in den morgen van den derden dag. In het derde hoofdstuk van Petrus' eersten brief lezen we, beginnende met het achttiende vers:

„Want Christus heeft ook eens voor de zonden geleden. Hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen; die wel is gedood in het vleesch maar levend gemaakt door den Geest. In denwelken Hij ook, henengegaan zijnde, den geesten die in de gevangenis zijn, gepredikt heeft.”

Christus zegt in Zijne woorden, dat Hij spoedig gaan zou; en Petrus verklaart en bevestigt met zijne woorden, dat Hij gegaan is. Is het niet redelijkerwijze aan te nemen, dat onzen Heere, de Christus, een mensch was, terwijl Hij onder de menschen wandelde, dat Hij, na Zijne ontlichaaming, een Geest onder de geesten zoude zijn? Waar ging de Geest van Christus heen, nadat die het gebroken en gekruisigd lichaam verlaten had?

De redelijkste voorstelling is die, dat Hij naar de plaats ging, waar de geesten van andere menschen gegaan zijn en gaan zullen. Hij was verheven als mensch, hoogst verheven, hoogst voortreffelijk, en zoo was ook Zijn gesteldheid als geest met en onder de geesten. Hij ging naar de plaats der dooden, naar die der ontlichaamden, en de aard Zijner zending is gedeeltelijk uiteengezet in het vers, dat volgt op die, welke ik

gelezen heb — welke geesten „eertijds ongehoorzaam waren, wanneer de lankmoedigheid Gods eenmaal verwachtte in de dagen van Noach, als de ark toebereid werd, waarin weinige (dat is acht) zielen behouden werden door het water.” (1 Petrus 3 : 20.)

Predikte den geesten in de gevangenis.

U bent met den algemeenen afval in den tijd van Noach wel bekend, niet-waar? en hoe het menschelijke geslacht uitgewischt werd op enkele door den Heere gemaakte uitzonderingen na? Nu, deze ongehoorzame geesten, welke het Evangelie gedurende hun zijn hier op aarde verwierpen, waren in al die tusschenliggende eeuwen in de gevangenis opgesloten geweest toen hun het evangelie werd gepredikt; en naar hen en zonder twijfel naar andere geesten ook, ging toen de Christus — want er waren andere ongehoorzame geesten beide zoowel vóór als ná den vloed — en bracht tot hen het Evangelie.

Gedenk wel, dat het Evangelie van Jezus Christus eeuwig is, en onveranderlijk. Christus predikte tot deze geesten de noodzakelijkheid van geloof, bekeering en van den doop in het water, alsmede van de gave en ontvangst van den Heiligen Geest door de bediening van het heilige Priesterschap; want zulks zijn de fundamenteele beginselen van het Evangelie, wat door Petrus, in het daarop volgende hoofdstuk, duidelijk wordt gemaakt. Gewezen hebbende op de onvermijdelijkheid van gehoorzame onderwerping aan de wetten en verordeningen van het Evangelie, zegt de apostel: „Want daartoe is ook den dooden het Evangelie verkondigd geworden, opdat zij wel geoordeeld zouden worden naar den mensch in het vleesch, maar leven zouden naar God in den Geest.” (1 Petrus 4 : 6).

Het werk dat onder de dooden gaande is, in de prediking van het Evangelie, overtreft verreweg alles wat wij hier op aarde doen onder de levenden. Wie zijn de levenden dan slechts die handvol, comparatief gesproken, die op dit oogenblik leven, vergeleken met de myriaden die reeds heengegaan zijn? Wie zijn de dooden anders dan diegenen, welke eens geleefd hebben, doch de verdere staat, die van ontlichaming, zijn gepasseerd? „God is niet een God der dooden, maar der levenden;” wordt ons vermeld, want allen leven naar Hem.

De onbelichaamde toestand waarin we eertijds leefden, voor we tot deze aarde kwamen, den belichaamden staat waarin we ons thans bevinden en dan de ontlichaamde toestand die teweeg wordt gebracht door wat wij noemen den dood, de herbelichaming, welke ons bij de opstanding geword, in elk persoonlijk geval, zijn slechts verschillende graden of perioden van het leven. Zij veranderen den persoon niet. Ik was ik, en gij waart u, vóór wij geboren waren. Gij zult u zijn en ik weder ik, nadat we gestorven zijn.

Bekeering na den dood nog mogelijk.

Voor hen die geen gelegenheid gehad hebben om het Evangelie gedurende hun leven te aanvaarden, is een schikking getroffen, en misschien nog voor hen die haar hebben verwaarloosd, nadat zij voor deze verwaarloozing door boetvaardige bekeering betaald hebben. Laat niemand zijne bekeering uitstellen, door de gedachte, dat hij den verloren tijd eens-

gemakkelijk weer kan inhalen en het dan goed te maken aan den anderen kant des grafs.

Dat zou dom en inconsequent zijn. Maar niettemin is de bekeering na den dood mogelijk gemaakt, nadat men aan de beschreven voorwaarden heeft voldaan. Nicodemus was, zoo ge u herinnert, erg in de war gebracht over 's Heeren woorden, en hij zeide tot Christus: „Hoe kan een mensch geboren worden, nu oud zijnde? Kan hij ook andermaal zijner moeders buik ingaan en wederom geboren worden?”

Wel, ik kan me zeer goed begrijpen, dat een ontlichaamde geest de noodzakelijkheid inziet van de oefening des geloofs en alzoo doet, en daarbij de noodzakelijkheid van overeenstemmende bekeering en daaraan voldoet; maar het is moeielijk te gelooven, dat een onbetabernakelden geest gedoopt wordt in het water. Wij kunnen dan op dezelfde wijze als Nicodemus zeggen: Hoe kan iemand gestorven zijnde, gedoopt worden? Kan hij ten tweede male een lichaam van vleesch en beenderen ingaan en in het water worden ondergedompeld? Het antwoord is door openbaring gegeven, dat het werk voor de dooden, inzake dezer noodwendige verordeningen, zonder welke, let wel, niemand het koninkrijk Gods kan ingaan, door het levende nageslacht op deze aarde, ten behoeve hunner gestorven voorouders kan worden voltrokken.

Het beginsel van plaatsvervangenden dienst.

Ik denk niet, dat u de geldigheid van dit beginsel zou kunnen betwijfelen. Wie kan, geloovende in de verzoening van Jezus Christus, de kracht van zulken dienst tegenspreken? De verzoening was een plaatsvervangend offer; het omvat den dood van een zondeloos mensch, de dood eens belichaamden Gods, ten behoeve der Zondaren. Een deel van het werk, dat een karakteristiek punt der laatste dagen moest zijn, was reeds door een ouden Hebreuwschen Profet voorspeld, of liever gesproken door den Heere bij monde van Maleachi, betreffende den tijd die de terugkomst van Christus, zoude voorafgaan, gelijk we het in het oude testament vinden opgeteekend. Daar lezen we aldus: „Zie, Ik zend ulieden den Profet Elia, eer dat die groote en die vreeselijke dag des Heeren komen zal; en hij zal het hart der vaderen tot de kinderen wederbrengen en het hart der kinderen tot de vaderen; opdat Ik niet kome en de aarde met de ban sla.”

Wij mogen niet bij machte zijn te verklaren waarom de komst des Heeren verwoesting brengen zou zoo dit werk niet volbracht werd, maar de bijbel leert het ons. „De Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen”, verkondigd de wereld, dat Maleachi de waarheid heeft gesproken en daarbij dat Elia en de autoriteit waarnaar verwezen is, heeft hersteld, die de harten der kinderen in het vleesch tot het overleden voorgeslacht heeft geneigd, en de harten der gestorvenen tot hun nageslacht op aarde. Heilige getuigenis is daarvan gegeven in afdeeling 110 van „Leer en Verbonden”, zeggende dat op den derden April 1836, aan Joseph Smith en Oliver Coudery, die in de bediening met hem samenwerkte, terwijl zij in den tempel te Kirtland, Ohio, waren, zekere personages verschenen die de autoriteit in eené vroegere tijdsbedeeling hadden ontvangen, en een dezer was den Profet Elia; want

aldus lezen wij: „Na dit visioen opende zich een ander heerlijk visioen voor ons, want Elia, de Profet, die ten hemel opgenomen was zonder den dood te smaken, stond voor ons, en zeide: ziet, de tijd is nu gekomen, waarvan door den mond van Maleachi was gesproken, getuigende dat hij (Elia) zou gezond worden vóór de groote en vreeselijke dag des Heeren komen zou, om de harten der vaderen tot de kinderen te keeren en de kinderen tot de vaderen, opdat de geheele aarde niet met eenen vloek zou geslagen worden.”

Plaatsvervangend werk thans bezig.

Waarom zouden wij de vervulling van profetie betwijfelen, als het op zulk een wijze wordt bevestigd? Maleachi verklaarde het woord des Heeren in dier voege, dat Elia komen zoude. Wij beweren dat Elia gekomen is en dat hij iemand is die verheerlijkt is geworden, zonder door de verandering, hetwelk de dood genoemd wordt, gegaan te zijn. welke eigenaardig en bijzonderlijk toegerust is om onder en met de dooden te arbeiden en als het ware hen met de levenden te verbinden.

Dat werk van plaatsvervangende bediening is thans bezig. Waar? In de tempelen die opgericht worden en onderhouden door de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen, op 't oogeblik hier in de bergvallen, en spoedig hopen wij, over de Canadesche grens en op de eilanden der zee naar het Westen, waar andere tempels de voltooiing naderen. De Heere heeft het duidelijk gemaakt, dat deze ordinanties van plaatsvervangenden aard bediend moesten worden in de gebouwen die voor dat heilige en bijzondere doel speciaal gewijd waren. Dit is ten deele een antwoord op de vraag die ons zoo dikwijls wordt voorgelegd door hen, die weinig van ons weten. Waarom bouwen de Heiligen der Laatste Dagen tempelen?

Tempel werk voor de dooden.

Een tempel, het welk, is geen plaats van algemeene vergadering; het is geen plaats voor gewonen gezamenlijken eeredienst. Het is geen anderen stijl van synagoge, noch van een tabernakel, het is noch een gewone kerk noch kapel.

Het is zooals de naam aanduidt en naar afleiding bedoeld het woord, een huis des Heeren, waarin de ordinantiën van het heilige Priesterschap en in het bijzonder die voor de dooden, bediend moeten worden.

Verordeningen, zooals doop en bevestiging der levenden kunnen in elke goede en geschikte plaats worden verricht; dat behoeft niet noodzakelijk in een tempel gedaan te worden, maar de verlossingsordinanties voor de dooden moet daar bediend worden, en ook zekere ordinanties voor de levenden.

Het wonder groeit in de gedachten der menschen die ons van verre beschouwen, nadat ze deze statige bouwwerken hebben leeren bewonderen, welke door de Kerk opgericht en onderhouden zijn in dagen van armoede des volks, en dan beginnen te begrijpen, dat deze hoofdzakelijk ten behoeve der overledenen zijn. De verordeningen die hier in het prachtige huis des Heeren verricht worden zijn voor het grootste deel voor de dooden, waarbij de levenden als plaatsvervangers dienst doen voor hunne, tot die andere sfeer vertrokken, voorouders. Wij

doopen de levenden voor hun voorgelacht. Is dat iets nieuws voor u? Die verordening is niet nieuw voor de wereld. Het werd zeer goed in de dagen van voorheen begrepen, naar we kunnen verzamelen van de woorden van Paulus, in zijn brief aan die van Corinthe, eersten zendbrief, vijftiende hoofdstuk en daarvan het negen en twintigste vers. Dat vers vormt de climax van een prachtig argument in welke de geleerde Paulus eenige critiek had ontmoet, welke tegen de prediking Zijner beginselen waren ingebracht, inzake de opstanding. Om die te staven brengt hij deze wedervraag in het midden, tegen hen die aan de opstanding twijfelden: „Anders wat zullen zij doen die voor de dooden gedoopt worden, indien de dooden ganschelijk niet opgewekt worden, waarom worden zij voor de dooden ook gedoopt?”

Veel belang in dezen tekst gesteld.

Bijbelonderzoekers zullen bevinden dat er vele aantekeningen over dien tekst gemaakt zijn, welke niet van belang ontbloot zijn. Naar ik mij herinneren kan, toont Dr. Adam Clarke de groote schriftgeleerde in zijn werkelijk groot werk, in verband met de aantekeningen op dezen tekst gemaakt prachtige vrijheid en eerlijkheid, en geeft ons in deze woorden zijne verklaring te kennen: „Dit is zeker wel de moeilijkste tekst in het Nieuwe Testament, want niettegenstaande grooten mannen getracht hebben die te verklaren, zijn er vandaag bijna evenveel verschillende uitleggingen als er uitleggers zijn.” En daarbij laat hij het.

Maar waar zit de moeilijkheid? Ik zie haar niet. Ben ik dan te klein van begrip om de bedoeling daarvan te verstaan? Het is enkel wanneer wij probeeren het te vergeestelijken waar het niet behoort, dat er moeilijkheden verrijzen. Het schijnt, naar het mij voorkomt, een echt argument naar Paulus — geleerd, redelijk, beknopt en rechtstreeks. U betwijfelt de bestaanbaarheid der opstanding; wel, dat is goed, maar waarom laat ge u dan voor de dooden doopen, zoo de dooden in 't geheel niet verrijzen?

Ge denkt toch zeker niet, dat de geleerde Paulus ooit zoo'n vraag gesteld zou hebben a's de doop, ten behoeve der dooden onder de menschen niet bekend ware geweest? Dat is zijn manier van schrijven in het geheel niet. Hij was niet zoo onredelijk om beweringen te maken, die ongegrond of onbekend waren. Hij was iemand van logische opvatting, een echt filosoof; en naar het mij voorkomt stelde hij daar een vraag voor het volk, die ze niet konden beantwoorden, evenwel een toch zich-zelven beantwoordende vraag. Dus is de doop voor de dooden in vroeger dagen bekend geweest en bediend geworden. O, ik weet dat velen fabelen en verdichtselen geschreven hebben over zekere half heidensche gewoonten, dat er doode lichamen gedoopt werden, wat alleen kan voorgesteld worden, naar het mij dunkt, door hen die in zekeren graad aan verbijstering lijden of geleden hebben. Er zijn evenwel grootere afwijkingen in schriftuur-uitlegging geweest. Doch dat is niet hetgeen waarnaar Paulus verwees. Hij verwees juist naar datgene waarover hij sprak: „Waarom worden zij voor de dooden ook gedoopt zoo er in 't geheel geene opstanding is.”

(S'ot volgt.)

Apostel Richard R. Lyman in de laatstgehouden conferentie te Salt Lake City.

Mijn hart is vervuld met een verlangen om iets tot deze wondervolle bijeenkomst te zeggen, dat mij van onzen Hemelschen Vader door inspiratie zal worden ingegeven. Het spijt mij, terwijl ik presideerde over de „overflow” 1)-vergadering van hedenmorgen, de vergadering in dit gebouw niet te hebben bijgewoond en te hebben gehoord wat hier is gesproken. Ik ben zeer getroffen door de getuigenissen dezen middag gegeven. De uitingen van President Penrose waren krachtig, hoewel hij bijna negentig jaren oud is. In hem hebben wij een levende getuige der zegeningen onzes hemelschen Vaders voor Zijne dienstknechten. Ook werd ik getroffen door het sterke geloof en getuigenis van broeder Ballard.

Wat is de macht die achter de Kerk staat?

Hij verwees naar een electricch systeem. Wat is het dat het licht verwekt? Zooals hij het verklaarde is het niet den ballon, noch de draden, noch den stoomketel, maar het is het water op het wiel dat het werk verricht. 2)

Honderd jaar geleden, in 't belang van het menschdom, werden de hemelen geopend, God de Vader en Jezus Christus, Zijnen Zoon, kwamen naar deze aarde en openbaarden aan den Profeet Joseph Smith dit Evangelie. Wat is het waaraan deze kerk haar macht ontleent? Wat is het, dat met deze gelegenheid al dit volk hier bijeen heeft gebracht? Waarom zijt gij van verre gekomen om deze conferentie bij te wonen? Omdat des Vaders Geest er in werkt. En dezen geest is in dezen als het water op het wiel.

Voorbeelden dezer macht.

Ongeveer zes maanden geleden kwam een nogal teuger vrouwtje mij op mijn kantoor bezoeken. Zij is de vrouw van een onzer zendelingen. Toen haac echtgenoot mij bij zijn vertrek om het Evangelie te verkondigen, kwam spreken, zeide ik tot hem: „Jonge man, wat zal het u kosten om deze zending te volbrengen?” Waarop hij mij ten antwoord gaf: „Ik weet het niet en heb niet het minste idee daarvan. Maar,” ging hij voort, „mijn klein vrouwtje en ik hebben langen tijd gespaard. Het is haar verlangen, ever, goed als de mijne, alsook die mijner moeder, die weduwe is, dat ik ter gelegenertijd een zending zou vervullen. Onze spaarpenningen bereiken een bedrag van 1.500 dollar en wij denken, dat het waarschijnlijk toereikend zal zijn.”

„Mijn kind,” zeide ik tot die vrouw, „hoe gaat het er nu mee? Hebt u al uw geld haast moeten besteden?”

„O, neen, nog niet”, antwoordde zij.

1) In den regel is de opkomst zoo geweldig, dat er extra vergaderingen in de bijgebouwen of in de open lucht moeten worden gehouden en deze worden overflow-meetings genoemd.

2) De beweegkracht, veroorzaakt door de kracht van het water uit de bergen.

„Hoeveel hebt u dan al uitgegeven?“ vroeg ik weer.

„Tot dusverre nog niets,“ zeide zij, „want mijn aardbeien, perzikken en tuinvruchter zijn zoo voordeelig geweest, dat ik inplaats van in te teren, mijn man niet alleen alles heb kunnen zenden wat hij noodig had, maar bovendien nog tweehonderd dollar kunnen overleggen.“

Dat is water op het wiel.

Niet lang geleden ontbood ik een jongeman op mijn kantoor te komen, in wien ik veel belang stel. Hij kwam met een lach op zijn gezicht binnen en zeide: „Hebt u iets voor mij te doen?“

„Ja, ik heb iets voor u te doen?“

„Goed, wilt u mij zeggen wat het is?“

„Ik zou gaarne willen dat u eene zending wildet vervullen.“

„Op zending gaan? Oh, neen hoor, ik kan niet op zending gaan. Ik ben nooit erg werkzaam in de kerk geweest. Mijn ouders hebben mij naar school gezonden en ben juist daarvan gepromoveerd teruggekomen.“

Hij was gepromoveerd als candidaat in de letteren.

„Ik heb al deze jaren gestudeerd,“ zoo vervolgde hij, „om mijzelf voor te bereiden om een bestaan te maken. Nu is het mijn plicht om aan den arbeid te gaan en de lasten mijner ouders te helpen verlichten.“

Enkele woorden, gesproken tot zijnen voortreffelijken vader en moeder, en een beetje aanmoediging voor dezen jongeman zelf en heen ging hij het Evangelie verkondigen, zijn medemenschen te bewegen om te streven hun leven te leiden naar het waardige en heerlijke voorbeeld van het volmaakte leven van Christus.

Wij zijn allen met de gelijkenis van „Lazarus en de rijke man“ bekend. Deze zendeling, het arbeidsveld ingegaan zijnde, is aangedaan door de macht en den Geest Gods. Het water heeft op het wiel gewerkt en, als Lazarus, is hij zeer veel belang beginnen te stellen in zijn vrienden, die thuis gebleven zijn. Hij heeft mij gevraagd onder hen te werken om ook hen in het zendingsveld te krijgen. Hij dringt er in 't bijzonder op aan, met zijn broer te spreken. „Ik zou willen,“ zoo zegt hij, „dat hij een zending zal aanvaarden zoo spoedig als mijn tijd om zal zijn.“

In mijn zak heb ik een brief van veertien pagina's. Hij schrijft, dat hij gedurende zijn collegejaren filosofie, geschiedkunde, redekunde, zedekunde enz. heeft bestudeerd en hij is verbaasd over zijne bevinding, dat de wijsheid der wijze mannen van alle tijden in het Evangelie van Jezus Christus te vinden is.

Hij begint te zien dat daar het water op het wiel werkt.

Deze jongeman is het zendingsveld ingegaan. De Geest heeft hem getroffen en nu schrijft hij mij de namen van al zijn kameraden. Zoo er enkelen hier aanwezig zijn, zullen ze mij wellicht uit den weg blijven. Het is een heel lijst met namen die hij mij gegeven heeft, met het verzoek onder hen te arbeiden en hen in het zendingsveld te zenden. Als ze gereed zijn om te komen, wil hij hen allen steun en hulp verleen, die ze noodig hebben, en zal hen het Evangelie omschrijven, zoodat ze de manier van „betoog voeren“ leeren zullen, dat meer beteekent dan elke soort van redekunde, behalve datgene wat in het Evangelie van Jezus Christus gevonden wordt.

Hoe leeren wij de waarheid kennen?

Mijn leven is grootendeels besteed geweest aan de studie der rekenkunde. De uitkomsten door mij verkregen zijn op zoo iets als zekere en stellige gevolgtrekkingen gebaseerd en de uitkomsten dezer gevolgtrekkingen zijn verkregen langs den weg van logische bedenking en bepaalde en zekere besluiten.

Hoe mogen we nu weten, dat het Evangelie de waarheid is? Dezen middag hebt u het getuigenis van broeder Ballard gehoord, alsook die van broede Penrose. Als wij van alle aanwezigen zouden verzoeken te gaan staan die weten, dat het Evangelie de waarheid is, zouden waarschijnlijk allen oprijzen. In het „Assembly hall“ waren dezen morgen drie of vier sprekers, die zeiden te weten, dat Joseph Smith een Profeet was, dat hij een Profeet is en dat dit het Evangelie van Jezus Christus is.

Hoe weten zij dat? Hoe kunnen zij met zoo'n zekerheid spreken?

Ik zal het u zeggen Jezus zelf zeide eens: „Dit is niet mijne leer, maar desgenen die mij gezonden heeft,“ en „zoo iemand deszeifs wil wil doen, hij zal van deze leer bekennen of ik van Mijnen Vader in den hemel spreek of van mijzelven.“ Daarom zeg ik tot u en de wereld in 't algemeen, alles wat iemand heeft te doen is om in overeenstemming met Gods geboden te leven en hij zal weten of die van God is of van den mensch.

Zendelingen leeren de waarheid ondervindingslijk.

Broeders en zusters, het is dit voorjaar honderd jaar geleden, dat de hemelen zich ontsloten en het Evangelie geopenbaard werd. Zij die uitgegaan zijn om hunne krachten daaraan te wijden, zijn zonder onderscheid, voor zoover als ik weet, geheel onbaatzuchtig gegaan; zij zijn niet gegaan voor geld, noch voor eer, noch voor persoonlijk vóórdeel, maar omdat zij den Heere liefhadden.

In het zendingsveld werkt de zending ten bate van anderen, zij doen goed aan hun medemenschen, zij leven in strikte overeenstemming met des Meesters leeringen en de belofte in den Heiligen Schrift wordt vervuld, omdat in hunne harten die wetenschap ontstaat en allen zeggen: „Ik weet Jezus is de Christus, het Evangelie is geopenbaard en zij die de geboden Gods onderhouden zullen de zaligheid en Zijn Koninkrijk beërven.“

Laat ons tezamen voortstrijden, ons herinnerende dat wij allen zwakheden hebben; laat ons voortleven, voortstrijdende de hoop blijven koesteren dat onze tekortkomingen eenmaal overwonnen mogen worden; dat wij de zegeningen volkomen waardig mogen zijn, die den getrouwen beloofd zijn, dat het doel onzes Hemelschen Vaders vervuld worde en dat die spoedig vervuld worde, vraag ik in den naam onzes Heeren Jezus Christus. Amen.

„Geen enkele ware gedachte, niet één heilig voornemen, geen enkele liefdedaaf heeft tevergeefs bestaan.“

Robertson,

DE STER.

Nederlandsch Orgaan van de Heiligen der Laatste Dagen.

Redactie:
JOHN P. LILLYWHITE.

Assistent:
W. WOLTJER.

Nieuwe Redactie.

Twee nieuwe namen in het redactiehooft van „De Ster”. Lang hebben de vorigen daar geprijkt. Geprijkt mogen wij wel zeggen, want ze waren bekend over en door de geheele zending. En niet alleen dat ze bekend waren, maar ze waren goed bekend, stonden in aanzien en zijn moeilijk te vervangen. Hun werk was standvastig, men kon hen er aan kennen. Het was rijk en logisch, krachtig en kort, wat zoo aangenaam is in het lezen der verschillende artikelen die in onze heerlijke „Ster”, waar zoo gretig naar uitgekeken wordt en tot dusverre zulke mooie artikelen heeft gegeven, verschenen, hetzij vertaalde of redactioneële stukken, wij hebben ervan genoten en waren verblijd als ons was vergund ook eens te kunnen bijdragen met een artikeltje. — —

We weten dat broeder Jac. J. van Langeveld onder supervisie van President John A. Butterworth de artikelen koos, vertaalde, schreef en rangschikte; hem kunnen wij een woord van lof niet onthouden, en nu rijst de vraag: zal er een geschikten opvolger voor te vinden zijn; zal „De Ster” altijd zoo goed en aangenaam blijven voor de lezers en lezeressen als voorheen?

Eén ding kunnen we onze beminde lezers en lezeressen verzekeren, dat wij gaarne ons daartoe willen inspannen; met de hulpe Gods kunnen wij het ver brengen, en daar wij gelooven den Heiligen Geest evenals onze voorgangers te hebben ontvangen, zal die onzen gids zijn voor het construeeren van ons geliefd tijdschrift.

Wij die niet zoo bekend zijn als onze voorgangers, hopen ons van uw gunst te verzekeren en mag de schrijver dezès minderwaardig zijn, dit weten wij, dat President John P. Lillywhite een ieders achting en vertrouwen waardig is en ook zal winnen en gevoelen ons geheel overtuigd, dat God met hem is en hem Zijn steun heeft geschonken en zal blijven schenken. Bij velen is hij van zijn vroegere zending bekend en zullen dezen ook weten hoe hij zich waardig en rein heeft gedragen en zijn werk gezegend is geworden.

Wanneer dit jaargang van „De Ster” is voleindigd, hopen wij dat het eerste half jaar en het tweede niet te veel verschillen, om het inbinden daarvan minder gewenscht te maken.

Mochten er vertragingen ontstaan in de geregelde ontvangst, meldt ons dat direct en wij zullen er zorg voor dragen, dat daarin wordt voorzien. Alle adresveranderingen hopen wij ook zoo duidelijk mogelijk te ontvangen; dié rechtstreeks aan de Redactie op te zenden is het beste.

RED.

Exit Presidenten John A Butterworth en Jac. J. v. Langeveld.

„Scheiden baart lijden”, zegt het spreekwoord, wat bevestigd werd toen het sein „alles klaar” was gegeven en de bel luidde tot waarschuwing, dat alle bezoekers de boot moesten verlaten, die honderden menschen, groot en klein, met zich naar de nieuwe wereld meevoerde.

Veelen die een of meer hunner geliefden zagen vertrekken, lieten vrijen teugel aan hunne waterlanders en staarden ons met zulk een bedroefden blik en rood bekreten oogen aan, dat wij maar spoedig een andere richting uitzagen om niet onder suggestie te geraken.

Langzaam zakte het gevaarte af, dat ook onzen beminden President John A. Butterworth meevoerde, die wij gedurende zijn 5-jarig verblijf op Neerlandsch grond hebben leeren hoogachten, ja werkelijk liefhebben, omdat zijn voorbeeld getrouwe navolging verdient, zijn voorbeeld van liefde, trouw en toewijding voor Gods werk, dat op hem gelegd was geworden.

Ook voor ons, die de bewegingen van den kolossus, het reusachtige stoomschip, de „Rotterdam” gadesloegen, was het scheiden van hem die daar medegevoerd werd alles behalve licht te noemen, want hij heeft werkelijk een groote plaats in onze harten ingenomen.

Aan alles komt een einde, dat wisten wij vooruit, doch zijn heengaan was zoo dikwijls uitgesteld, dat we haast niet meer aan dat heengaan dachten; doch eindelijk is ook zijn tijd gekomen.

Vaarwel dan John A. Butterworth, we hebben u leeren kennen als een broeder die het hart op de rechte plaats droeg en uw hoofd door uw groot hart niet verloor. De Zending en het Zendingveld vergeet u niet weer en voornamelijk zij, die onder en met u gewerkt hebben zullen zich uwer altijd herinneren, en gevoelden ons altijd verzekerd, dat de Heere in u den rechten man op de rechte plaats in Zijn omvangrijk werk had gevonden.

Uw geduld is altijd benijdenswaardig geweest. Waar wij ons geduld soms al hadden laten varen, waart gij het die de juiste richting voor de moeilijkheden wist aan te geven. Uw raad en bijstand zal altijd van waarde blijven bij hen die goeden raad weten te waarderen. Al uwe mede-arbeiders met en na u gekomen zijn u in den terugkeer naar hun ouderlijk tehuis voorgegaan, doch gij hebt geduldig gewacht tot ook uw tijd zou zijn gekomen, dat men u waardiglijk zou ontheffen door een even goeden opvolger te zenden, zich van zijnen plicht bewust zijnde, en even trouw en plichtsbetrachtend zal zijn in het vervullen van de hem opgelegde taak.

En met u gaat hij die u een grooten steun was en ook waardig is in uw gezelschap te reizen. Jac. J. van Langeveld, ook voor u gevoelen, wij hoogachting en gevoelen het een eer kennis met u gemaakt te hebben. Ook gij hebt veel bijgedragen tot den goeden gang van zaken, waar vinden wij u beiden zoo spoedig vervangen. In het werk vergrijsd, mocht men haast zeggen, laat ge het over aan, hoewel geen onbekwame, dat toch nieuwe krachten.

De Heere zegene u beiden met al datgene wat uw eeuwig geluk kan bevorderen. Leef gelukkig in het land van Zion en tot wederziens.

Een Woord van Afscheid.

Wanneer dit nummer onder de oogen der „Ster“-lezers komt, zal schrijver en zijne vrouw waarschijnlijk de Amerikaansche kust reeds bereikt hebben. Dan staan we voor een nieuw leven, d.w.z. nieuw omdat de omstandigheden zoo geheel anders voor ons zullen zijn dan die waaronder wij tot nu toe geleefd hebben. Vooral anders als gedurende de laatste vijf jaren, jaren van groote ondervinding, van liefde ons be-
wezen, jaren die onvergetelijk zullen zijn.

Reeds eerder hadden wij plannen te gaan, doch 't schijnt dat het onze tijd nog niet was. We hadden hier nog zooveel te doen, niet alleen in 't zendingsveld, om aan anderen te prediken, doch ook voor onszelven. En wij gelooven dat wij het als een grooten zegen mogen beschouwen, dat ons vertrek een paar malen is uitgesteld geworden.

Doch nu zijn we gegaan en nemen eene dankbare herinnering met ons mede. Dankbaar zijn we tot God voor al de zegeningen, genoten gedurende het zendingswerk; voor Broeders en Zusters, die ons hunne hulp geschonken hebben; voor Broeders zendelingen, waarmede wij met onverbreekbare liefdebanden verbonden zijn; voor al de aangename en onaangename ondervindingen tijdens het zendingswerk.

Geen schooner middel om getuigenis te versterken zou bedacht kunnen worden dan te arbeiden in het werk des Heeren. Wanneer de menschen trachten den zendeling bespottelijk te maken, wanneer zij hem beleedigen of zelfs soms ruw bejegenen, dan gevoelt hij hoe gezegend hij is door te weten, dat wat hij zegt de waarheid is, en hoe de theorieën der menschen alleen dwaalbegrippen zijn.

Vijf jaren, heeft de Heere ons geschonken om onze getuigenis te versterken. In alle deelen van Nederland was het schrijver vergund zijn stem te verheffen en te getuigen van het werk der laatste dagen. En waar wij ook kwamen, overal zijn wij door leden zoowel als door vrienden met voorkomendheid behandeld, en wij hebben in de tehuizen zoowel van de eersten als van de laatsten gegeten en geslapen. Men heeft ons, die niet in staat waren daarvoor te vergelden, als huisgenooten beschouwd, het beste plaatsje aan haard of disch was soms niet goed genoeg en men overlaadde ons met weldaden.

Dankbaar gevoelen we ons daar voor en bidden om Gods zegen voor allen, die ons hunne liefde betoonden; doch wij bidden ook voor hen die onbewust het middel waren om ons sterker te maken in de getuigenis van Gods werk. Menigmaal waren we bij fanatieke bestrijders, die op dweeperigen toor trachtten ons dingen diets te maken, die met alle redelijkheid in strijd waren. En dan, of wat blonk dan het herstelde Evangelie uit! Wat een voldoening, wat een zegen, te weten dat we niet altijd in zak en asch behoeven te zitten, als we God wenschen te dienen; maar vreugde kunnen hebben, ons kunnen verheffen, geestelijk en lichamelijk ontwikkelen, zelfs boven het menschelijk begrip.

Doch... 't zou een woord van afscheid zijn. Maar er rust nog eene andere plicht op mij. Ook mag ik dankbaar zijn omdat ik de gelegenheid had met de pen werkzaam te zijn. 't Waren maar ruim twee jaren, —

geen zeven, zooals mijn voorganger mij toewenschte — dat door mij aan ons geliefd tijdschrift „De Ster” gewerkt werd. Met liefde deed schrijven dit werk, want het was zijn verlangen ook op dit gebied te kunnen arbeiden om een steentje bij te dragen tot het groote werk — de verspreiding van het Evangelie. Niemand wist beter dan hij, dat dit steentje in zwakte werd gedragen, en dat er fouten aan zijn werk kleefden, doch met groot plezier werd het verricht; het was hem altijd aangenaam in deze richting werkzaam te zijn en allicht heeft het wat goed gedaan, al zou het dan ten slotte aan ondergeteekende alleen zijn.

Ook van „De Ster” hebben we dus afscheid genomen en roepen de lezers en lezeressen er van toe: „Wees haar getrouw, zij is waard, dubbel waard, om gelezen en herlezen te worden. De geïnspireerde woorden van Gods dienstknechten, gesproken in Zion of elders, zijn er in vervat. Zij heeft bewezen haar schijnsel te willen werpen in de harten van allen die onder haar bereik kwamen en zij heeft veel bijgedragen om aan de wereld een beter inzicht in de beginselen van het Evangelie te schenken.

Op blz. 9 staan nu twee andere namen bovenaan. 'Eén daarvan, Ouderling Willem Woltjer is mijn opvolger, de assistent. Gelukkig maar, dat de keus op hem is gevallen. Hoewel hij misschien nog niet zoo algemeen bekend is in de zending als enkelen zijner voorgangers geweest zijn, zoo is hij toch lang geen onbekende. Broeder Woltjer staat bij de zending bekend als iemand, die gaarne opofferingen maakt voor het werk des Heeren, daarin goed onderlegd is, en bovenal als iemand van onbesproken levenswandel. Met vrijmoedigheid durf ik hem bij de lezers van „De Ster” aan te bevelen en hoop, dat hij Gods zegen in zijn werk zal mogen ondervinden.

Vaarwel nu, Broeders, Zusters en Vrienden, vaarwel getrouwe „Ster”-lezers! Moge Gods zegen op u allen rusten, moge de Nederlandsche Zending een ongekenen tijd van bloei tegemoet gaan, en de oogen van velen geopend worden voor de schoone waarheid van het Evangelie, zooals hersteld in deze laatste dagen.

Vaarwel! Till we meet again!!

J. J. VAN LANGEVELD
EN ECHTGENOOTE.

Verslag der Luiksche conferentie en buitengewone vergadering te Brussel.

De Luiksche conferentie werd, als afgekondigd in „De Ster”, op Zondag 5 September gehouden. Aanwezig waren Zendings-Presidenten John A. Butterworth en John P. Lillywhite, Abraham Dalebout, President der Rotterdamsche conferentie en Ouderlingen Adrianus van Tusschenbroek en Adrianus Barendregt, beiden van de Amsterdamsche conferentie.

De eerste vergadering werd te Brussel gehouden 's morgens 10 uur, Rue Piers, 135 Molénbeek.

Priest : C. A. Horbach leidde de vergaderingen en liet aanvangen met het zingen van lied 3 „Guide-nous, grand Jehova“.

Nadat broeder C. A. Horbach den zegen had gevraagd werd voortgezet met het zingen van lied 103 „Belle Sion“.

Door Ouderlingen A. Barendregt en A. van Tusschenbroek werd het avondmaal bediend.

Als eerste spreker werd Ouderling A. van Tusschenbroek geroepen, die de tweevoudige zending van Christus uiteenzette en dat het Evangelie niet voor enkelen gegeven was doch voor alle menschen. Hij kon persoonlijk getuigen, dat gehoorzaamheid aan Gods geboden vrede, zegen en geluk brengt.

Zendings-President John. A. Butterworth werd vervolgens het woord gegeven. Openbaarde zijne gevoelens en spoorde alle Heiligen aan den Heere niet te vergeten en hun tiende te betalen, die niet armer maakte, doch een ieder rijker zoude maken. Gaf te kennen, dat hij gevoelde broeder Johannes Rodrigo de leiding der Brusselsche vertakking op te dragen. Na hen overtuigd te hebben, dat de Zendings-President hun niet zoude vergeten, gaf hij met diepen ernst zijne getuigenis en beval den Heiligen in de stad in de hoede Gods.

De autoriteiten der kerk werden voorgesteld en door allen ondersteund. Bij monde van President John. A. Butterworth, bijgestaan door President John P. Lillywhite, werd nu broeder Johannes Rodrigo terzijde gezet als President der Brusselsche vertakking.

Zendings-President John P. Lillywhite sprekende in het Engelsch vertaald door broeder C. A. Horbach sprak zijn blijdschap uit allen daar te zien, als blijk van hun geloof, hoewel een tijdlang beproefd hadden ze nu weder het voorrecht Gods dienstknechten te hooren. Zoo de geboden werden onderhouden zouden ze de zegeningen ervaren. Prees nog het werk van President John A. Butterworth. Geëindigd door het zingen van lied 112 „Venez au Sauveur!“ Gedankt bij monde van broeder Johannes Rodrigo.

De tweede vergadering te Luik 's middags om 3.30 uur in het gebouw Quai d'Amerscoeur 61. Lied 16 „La premiere Prière de Joseph Smith“. was het aanvangslied. Gebeden door broeder Hubert Huijserom, waarna met het zingen van lied 26 „O, mon Père!“ werd voortgezet.

Ouderling Adrianus Barendregt zeide het Evangelie door Christus en Zijne apostelen verkondigd wordt ook nu weer gehoord. Verhaalde zijne aanneming daarvan en waarom hij het aangenomen had.

Ouderling A. Dalebout, besprak de opofferingen door de zendelingen gemaakt, de schoonheid van het Evangelie, welke alleen gewaardeerd kon worden bij voortdurende devotie en arbeid in het werk des Heeren; besluit zijne rede met zijne getuigenis te geven. Broeder C. A. Horbach vertolkte beide sprekers van het Engelsch in het Fransch.

Slotzang lied 73 „O Dieu, accorde, nous la Foi!“ Gedankt door broeder Auguste Roubinet.

De avondvergadering opende om 6.30 met het zingen van lied 48 „L'Esprit de Dieu“. Door broeder André Joris werd den zegen gebeden, waarna lied 45 „Le Millénium“ gezongen werd. Ook nu werd het

avondmaal bediend, door de broeders Victor Pirotte en Charles Devignez. Lied 107 „Jezus Christ est ma Sagesse“, werd daarop gezongen. Door broeder C. A. Horbach werden de kerkautoriteiten voorgedragen, welke door allen eenparig werden ondersteund.

Ouderling Adrianus van Tusschenbroek, eerste spreker, sprak in de Hollandsche taal voor het welzijn van hen die slechts alleen Vlaamsch konden verstaan. Gaf zijne getuigenis en spoorde allen tot getrouwheid en vrienden tot onderzoek aan.

President John. P. Lillywhite volgde met te zeggen, dat het hem genoeg gaf met de Luiksche Heiligen te vergaderen. Gaf te kennen, dat allen deelgenomen hadden aan het lijden der Belgen in de oorlogsjaren, en toen de tijd kwam van helpen hebben wij hen geholpen, in daad, gebed en woord. Besprak de schoonheden van het Evangelie, spoorde aan tot getrouwheid en gaf verzekering van de zegeningen die zouden volgen. Besloot met zijne getuigenis. Om den tolk eenige rust te verschaffen werd lied 52 „Prenez Courage!“ gezongen.

President John A. Butterworth als laatste spreker maakte het voorbestaan op bekwame wijze duidelijk voor allen; alle groote mannen waren dan groot als zo door hun reine levenswandel voorbeeld gaven. Besprak nog het groote wonder, dat te verwachten staat, namelijk de vergadering der tien stammen Israëls. Sprak vervolgens lofwaardig over de Luiksche vertakking en hare getrouwheid en over de diensten van broeder C. A. Horbach ten behoeve der Kerk.

Tot slot werd lied 36 „Sainte Vérité“ gezongen. Dank gezegd door broeder Joseph Dieu.

Wij gevoelden ons allen dankbaar voor deze gelegenheid en zijn overtuigd van succes, door den zegen Gods, alsook voor de warme ontvangst die wij bij de leden genoten.

A. DALEBOUT.

De Cigaret Epidemie.

Door Dr. F. S. HARRIS Ph. D.

Epidemiën van alle soort zijn verschrikkelijk. Evenzoo zal het epidemisch gebruik, het sigaretten rooken, dat over het geheele land woedt, gelijksoortig verwoestend effect hebben op het menschelijke systeem, als een ziekte. In de vroegere tijden van oorlogen, vóór de ontwikkeling der moderne hygiëne, werden de legers met de ziekten en plagen der overwonnen landen bezocht en droegen die met zich mede in hun eigen land, dat ook daarmee geoeseld werd.

Gedurende den oorlog van dezen lateren datum werd de gezondheid in hoogen graad onderhouden, maar weinig moeite wordt er gedaan ter bestrijding van het overnemen van slechte gewoonten, die ten slotte zullen blijken van grooter nadeel te zijn dan vele ziekten. Vele duizenden jongelieden die geheel vrij waren van de slechte gewoonte van tabaksgebruik vóór zij in het leger waren ingelijfd, zijn in die slechte gewoonte sindsdien vervallen. Velen dezer hebben het ook weder

verworpen toen ze hun uniform hebben afgelegd, maar ongelukkigerwijs zijn een groot aantal verstokte gebruikers geworden.

Dat is vanzelf niet de slechtste gewoonte die zij konden aannemen, doch het is zeker dat het hun levenskracht zeer nadeelig is.

Kort geleden zat ik bij een ouden man op zijn kantoor, die van tabak gebruik maakte. Toen wij buiten eenige jongens opmerkten die rookten, zeide hij:

„Het vervult mijn hart met droefheid om jongens te zien vervallen in de gewoonte van het sigaretten rooken. Ik spreek bij ondervinding. Ik zie er van komen, dat zij als het ware een molensteen door voortdurende verkwisting van geld om hun hals hangen, waarvoor zij niet de minste waarde terug ontvangen. Zij verspillen hun kracht en vermogen om hard werk te verrichten, en beginnen aan iets, waar het volk, waarmede zij later zullen associeeren, een afkeer van heeft. Ik zou alles wat in mijn vermogen ligt willen doen, om te bestrijden, dat de jeugd in een gewoonte vervalt, die mij gedurende mijn geheele leven een ware kwelling is geweest.”

Ik ben niet iemand die inbreuk wensch te maken op de persoonlijke rechten van anderen; evenmin als ik er van houd dat anderen mijn rechten te kort zouden doen. Ik ben evenwel dikwijls gedwongen geweest op te merken, dat mijn recht op onbezwanerde lucht te kort wordt gedaan door gedachtenlooze rookers.

Kort geleden, op een mijner reizen, werd ik in 't bijzonder gekweld. Mijn plaats in de „Pullman car” was zoo gelegen, dat de sterke tabakswalm mij uit het rook-compartiment rechtstreeks bereikte. Na het zoolang verdragen te hebben als het voor mij uit te houden was, zocht ik ontkoming in de observatiewagen. Kort daarop werd deze ook zoo met rook vervuld, dat ik maar achterop vluchtte en de stof maar trotseerde. Ik had evenwel juist plaats genomen op een medereiziger nam een stoel aan de windzijde en stond mij vriendelijk toe hem te helpen zijn sigaar te rooken. Zijn edelmoedigheid was evenwel niet zoo bewonderenswaardig; hij noodzaakte mij om de rook uit de tweede hand te gebruiken.

Toen de tijd was gekomen om ons ter ruste te begeven, dacht ik eens vrij van deze hinderlijkheid te komen. Ik k'om in mijn aangewezen bed en deed een paar diepe ademhalingen voor het inslapen; toen de persoon naast mij in het boyenbed een sigaret opstak en ook hij was zoo edelmoedig mij daarvan mede te laten genieten. Dit werd gedurende den nacht nog verscheidene malen herhaald. Ik heb hem niet willen rapporteeren, omdat ik ervan houd, dat menschen hunne vrijheid behouden.

Niet lang geleden, bij het bezoeken van een hoogeschool in een kleine plaats, maakte ik den hoofdleeraar opmerkzaam, dat ik vele jongens in de straten had zien rooken.

„Ja,” zeide hij, „iedere jongen in de stad die den hoogeschool leeftijd heeft bereikt rookt sigaretten.”

Hoe vindt u dat voor een vereeniging gesticht door mannen die alles gaven voor de gelegenheid om het leven zoo rein mogelijk te leven in overeenstemming met beginselen door hun eigen geweten voorgeschreven.

Overleden.

Woensdag 11 Augustus is te Salt Lake City overleden Dr. J. F. Openshaw, in den leeftijd van 36 jaren. Hij stierf na het ondergaan van een operati^e aan den blinden darm. Zijne weduwe en 2 kinderen overlev^en hem. Ouderling Openshaw heeft drie jaren in Nederland als zending gearbeid.

Te Blijham (Gr.) overleed 1 Sept. zuster Free Walburg. Den 18 Dec. 1842 werl zij geboren, 26 Juni 1894 gedoopt door Ouderling R. N. Hill en dezelfden dag door Ouderling E. Bennion bevestigd.

Onderstaande kennisgeving vonden wij in een Katholieke kerk te Antwerpen aangeplakt:

Uit eerbied voor het huis Gods worden de dames verzocht niet in de kerk te komen, dan met om den hals gesloten kleed.

Zij di^e een uitgesneden kleed zouden dragen, worden verzocht niet te naderen ter heilige tafelen.

Wij smeecken de moeders hare kinderen, van jongsaf te gewinnen aan de zedigheid en den eerbied voor hun Christelijke waardigheid.

Aangekomen.

Zondag 19 Sept. zijn met het s.s. „Noordam“ van Amerika gearriveerd Ouderlingen Gerrit van der Waard en Johannes Vreeken.

Benoemingen.

Te Rotterdam, werden den 21sten Sept de zusters Magdalena C. Kuipers en Aafke Elzenga terzijde gezet om lokaal zendingswerk te verrichten.

INHOUD.

Genealogisch werk etc. (herhaald)	Blz. 289	Verslag, Luiksche conf. en buiteng. verg. te Brussel	Blz. 300
Apostel Richard R. Lyman, in de I.I. Conferentie te Salt Lake City	294	De cigaret Epidemie	302
Nieuwe Redactie	297	Overleden	304
Exit Presidenten	298	Kennisgeving gevonden in Katholieke Kerk	304
Een woord van afscheid	299	Aangekomen	304
		Benoemingen	304

Uitgegeven door de Nederlandsche Zending, Crooswijkshesingel 16b, Rotterdam — Verkrijgbaar in alle vertakkingen der Zending.

Abonnementsprijs per jaar: Nederland f 3.—, Buitenland f 4.—.

Afzonderlijke nummers 15 cent.